

ВІСНИК ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія міжнародні відносини

Спецвипуск 24

Виходить з 1999 р.

Львів
Львівський національний університет імені Івана Франка
2008

70

Оксана Гутник

2. Лук'янова Л.Г., Митин І.М., Дорошенко Т.Т. Уніфіковані технології готельних послуг. Навч. посібник / За ред. В.К.Федоренка – К.: Вища школа, 2001.
3. Slattery P., Unaffiliated Hotels in the UK// EIU Travel Tourism Analyst. No.1. – P. 92. – 99
4. Vellas P., Becherel L. International tourism. – London: Macmillan Press Ltd., 1995.
5. About our hotels // <http://www.bestwestern.com/about/index.asp>.
6. Press Release 2007 Annual Results // <http://www.clubmed.com>.
7. Ринек готелів в Україні: чи стане Євро-2012 визначальною подією для готельного бізнесу // <http://euro-2012.unian.net/ukr/detail/56>.
8. Франчайзинг у готельному бізнесі України // http://www.maygerconsulting.com/archive/Franchise%20in%20Hotel%20Industry%20in%20Ukraine_ukr.pdf.

CONTEMPORARY FORMS OF ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF HOTEL BUSINESS

Oksana Gutnyk

Ivan Franko National University of Lviv
vol. Universytetska 1, Lviv 79000, Ukraine, tel. (032) 239-46-36

A concept "hotel chains" is reflected, their kinds and features are considered, differences between hotel consortia and integrated chains are described, the role franchising plays in expansion of chains is marked, contemporary state and modern hotel chains development tendencies are analyzed, peculiarities of one of the most successful projects in industry of tourism, which is Club Med/termi, realization are represented in this article. And in addition the market situation in the field of hotel services in the Ukraine was analyzed.

Key words: hotel business, hotel chain, hotel consortia, franchising.

Стаття надійшла до редакції 21.02.2008
Прийнята до друку 22.06.2008

ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ
Серія міжнародні відносини
2008, Вип. 24, С. 71-76

VISNYK LVIV UNIV
Ser. Miznarodni Vidnosyny
2008, N 24, P. 71-76

УДК 354.05 (477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Ірина Жук

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська 1, м. Львів 79000, Україна, (032) 239-46-03

Проаналізовано сучасний стан і перспективи розвитку туризму в Україні, реалізація державної політики розвитку туризму, окреслено основні завдання державного регулювання туристичної діяльності, відображено умови розвитку туристичного бізнесу.

Ключові слова: туризм, туристичний бізнес, державна політика, державне регулювання

Сайтовий туризм характеризується високими темпами розвитку, зростанням його ролі в економіках окремих країн і регіонів.

Економіка туристичного бізнесу є, з одного боку, сукупністю суспільних відносин, що виникають при провадженні туристичної діяльності, тобто при виробництві, розподілі, обміні та споживанні туристичних послуг (турипродукту), яка вивчається економічною теорією; а з іншого – складовою народногосподарського комплексу країни як катализатора економічного зростання.

Туристичний бізнес як складова економічного комплексу країни характеризується такими властивостями і функціями:

- має свою індустрію виробництва і надання послуг туристам;
- створює туристичні послуги, формує турипродукт і реалізує їх;
- формує ринок туристичних послуг різного рівня комплексності;
- виступає мультиплікатором зростання національного доходу, валового внутрішнього (національного) продукту, зайнятості населення, розвитку місцевої інфраструктури та підвищення рівня життя населення;
- слугує ефективним засобом охорони навколишнього середовища та історико-культурної спадщини людства, а отже, є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який утворює специфічну сферу діяльності;
- взаємодіє практично з усіма сферами, галузями і видами діяльності людини;
- має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі [1].

Основною властивістю туризму є його здатність впливати на економіку регіону, країни і світу. На зліток між стадіями економічного розвитку країни і характерними етапами розвитку туризму одним з перших звернув увагу американський економіст П. Ретцу ще 1959 р. Незважаючи на те, що моделі економічного впливу туризму на сферу економіки суттєво ускладнилися, гіпотеза П. Ретцу не тільки не застаріла, а й продовжує підтверджуватися новими статистичними даними і сучасними тенденціями.

Якщо оцінювати Україну, виходячи з теорії П. Ретцу, то її варто віднести до малайного суспільства, в якому соціально-економічні умови сприяють пріоритетному розвитку внутрішнього та міжнародного туризму.

© Ірина Жук, 2008

Нині туризм у світовій системі господарства займає провідні позиції. Він є невід'ємною складовою розвитку світового ринку. За оцінками Всесвітньої організації туризму (ВОТ), ще наприкінці 2000 р. туризм посів перше місце серед галузей світового господарського комплексу за обсягом експорту товарів і послуг. У сфері міжнародного туристичного обміну річний оборот перевищує 2 трлн дол. США. На туризм припадає 12% загальносвітового національного продукту, 7% світових інвестицій. Туризм забезпечує 5% податкових надходжень. Ще 1996 р. за валютними надходженнями туризм обійшов експорт нафтопродуктів, телекомунікаційного устаткування, автомобілебудування та всіх інших видів послуг.

Безпосередньо у світовій сфері туристичних послуг зайнято понад 260 млн осіб, або 10% усіх працівників.

Туризм загалом посідає перше місце в світі щодо створення нових робочих місць. У світі міжнародний туризм розвивається високими темпами. Якщо в 1950 р. було 25 млн міжнародних мандрівників, то через 20 років (1970) їх кількість сягнула до 163 млн, ще через 20 років (1990) досягла 450 млн, а 2006 р. становила майже 842 млн осіб.

Хоча на початку XXI ст. через трагічні події в світі темпи зростання кількості мандрівників до деяких країн уповільнились, туризм загалом розвивається досить динамічно.

За даними ВОТ, загальна кількість туристів (міжнародних і внутрішніх) з урахуванням оскільки становить понад третину населення земної кулі, а прибуток від туризму в світі за 2004 р. перевищує 623 млрд дол. США [1].

Згідно з прогнозами, кількість тих, хто подорожує, уже найближчим часом зрівняється з населенням такої країни, як Китай, а надходження від туризму сягнуть 1 трлн дол. США. XXI ст. вважатиметься століттям туризму.

Україна має всі об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку не тільки внутрішнього, а й зовнішнього та міжнародного туризму. Маємо вигідне геополітичне розташування, Україна володіє великим туристично-рекреаційним потенціалом, сприятливим кліматом, багатою флорою і фауною, культурно-історичними пам'ятками світового рівня та туристичною інфраструктурою, яка швидко розвивається.

З огляду на місце і роль туризму в світовій економіці, Кабінет Міністрів України 29 квітня 2002 р. затвердив Державну програму розвитку туризму на 2002-2010 рр., у якій надано пріоритет розвитку зовнішнього і внутрішнього туризму. На основі державної програми розроблені і виконуються регіональні програми та програми окремих туристичних центрів. Розвиток туризму узгоджено з такими секторами економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і туристичного призначення. Туризм розглядається як один з найбільш перспективних напрямів структурної перебудови економіки [3].

Позиції з 2001 р., обсяг споживання товарів і послуг туристичної сфери діяльності і галузей, що забезпечують внутрішній і міжнародний туристичні потоки в Україні, становили близько 22 млрд грн, а 2004 р. цей показник зріс майже в 1,6 рази і становив 35 млрд грн.

Результатом виконання програми розвитку туризму в Україні стало перевищення темпів зростання кількості вітчизняних туристів над вітчизняними. Зокрема, кількість вітчизняних туристів порівняно з попереднім роком збільшилась 2002 р. - на 14,6%, 2003 р. - на 19,9, 2004 р. - на 24,9, а ввітні 2002 р. скоротилась на 0,8%, 2003 р. - зросла на 0,4, у 2004 р. приріст становив 4,7%.

Особливо активізувався внутрішній туризм. Так, приріст кількості внутрішніх туристів порівняно з попереднім роком 2002 р. становив 4,1%, 2003 р. - 5,3, а 2004 р. - 7,7% [4].

Україна має майже 5 тис. закладів для розміщення туристів. На постійній основі в туристичній сфері діяльності в Україні працює понад 200 тис. осіб і майже 1 млн сезонних працівників. Загальний обсяг туристичного споживання в нашій країні 2004 р. порівняно з 2001 р. збільшився на 65,8%. Туристичний сезон 2005 р. характеризувався продовженням загальних позитивних тенденцій розвитку туризму, які спостерігалися починаючи з 2001 р. За даними Держкорпоративслужби України, темпи приросту кількості вітчизняних туристів перевищили 2005 р. темпи приросту кількості вітчизняних туристів на 8% [1].

Державна політика з розвитку туризму реалізується за такими напрямками:

- визначення і реалізація основних напрямів державної політики в галузі туризму, пріоритетних напрямів розвитку туризму;
- спрямування бюджетних коштів на розробку і реалізацію програм розвитку туризму;
- виконання та охорона туристичних ресурсів;
- залучення громадян до раціонального використання вільного часу (змістовний відпочинок, ознайомлення з історико-культурною спадщиною, організація рекреації, оздоровлення і т.д.);
- удосконалення нормативно-правової та підготовчої бази туризму, адаптація її до світових стандартів і контролю за дотриманням законодавства;
- удосконалення умов для малобюджетних верств населення; стимулювання інвестицій у туризм і збереження та раціональне використання туристичних ресурсів;
- гарантії безпеки туристів, захисту їхніх прав, інтересів і майна;
- ліцензування в галузі туризму, стандартизація і сертифікація туристичних послуг, підвищення кваліфікаційних вимог до посад фахівців туристичного супроводу, видача дозволів на право туристичного супроводу;
- організація та розвиток системи наукового забезпечення туризму, підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для сфери туризму;
- запровадження єдиної системи статистичного обліку та звітності у сфері туризму та курортно-рекреаційного комплексу;
- розвиток співробітництва із зарубіжними країнами і міжнародними туристичними організаціями;
- участь в розробленні та реалізації міжнародних програм розвитку туризму тощо [2].

На розвиток туризму впливають як позитивні, так і негативні фактори, пов'язані з політичною, законодавчо-правовою та соціально-економічною ситуацією в країні та в світі. Наведені на рисунку фактори впливу на туризм в Україні визначили завдання державного регулювання та пріоритетні напрями розвитку туристичного бізнесу, передбачені Законом України «Про туризм» [1].

Аналізуючи перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні на найближчі десять років, насамперед необхідно підкреслити, що сучасний туризм – це сфера економіки і життєдіяльності суспільства, яка загалом тісно чи іншою мірою інтегрує практично всі галузі. Саме це і визначає одне з чільних місць туризму у світовій економіці. Саме цей фактор повинен стати головною у формуванні нового державного підходу до туризму як галузі, пріоритетний розвиток якої може позитивно вплинути на економічний і соціальний стан країни загалом, стимулювати важливі галузі економіки, сприяти зміненню позитивного іміджу України на світовій арені.

Стратегією метою розвитку туристичної індустрії в Україні можна вважати створення конкурентоспроможного на світовому ринку туристичного продукту, задоволення максимальною задовільністю туристичні потреби населення країни, забезпечення на цій основі комплексний розвиток територій та їхніх соціально-економічних інтересів за збереження екологічної рівноваги та історико-культурного довілля. Програма ліве, зорієнтована на досягнення цієї мети, повинна бути синхронізована із загальною темпами становлення ринкових механізмів і узгоджена з політичною структурними реформами в економіці, враховувати накопичений досвід розвитку туризму в світі, що створює сприятливі умови для опрацювання та розроблення відповідної нормативно-правової бази туризму.

Нарощування темпів і підвищення ефективності роботи підприємств сфери туризму, становлення туристичної галузі як однієї з провідних галузей вітчизняної економіки гальмується невирішеністю низки питань, розв'язання яких потребує державного регулювання та підтримки виконавчих органів влади.

На думку одного з провідних спеціалістів з туризму Роберта А. Браймера, найважливішим гальмівним фактором розвитку сучасного туризму на суспільному рівні є відсутність уваги та підтримки з боку політиків. Лише за глибокої зацікавленості на законодавчому рівні, повсякчасна зусиль для підвищення статусу індустрії туризму на більш високій рівні не тільки у формі декларацій, а й конкретних заходів щодо налагодження та підтримки економічних зв'язків, ефективного маркетингу у сфері туризму можна розраховувати на якісні результати [3].

Одним із ключових питань, яке необхідно вирішити в найближчий час, є питання оптимізації взаємодії туризму і культури як на рівні центральних, так і на місцевих органах влади. Культура спадщина, музеї, театри в більшості країн світу є визначальною фактором залучення туристів, генерації міжнародних і локальних туристичних потоків.

Координація стратегічного розвитку туризму в Україні суттєво вплине на зайнятість населення. Якщо 2005 р. у туристичній галузі було 169 тис. працівників, а з урахуванням інших галузей і тимчасової зайнятості програм активного туристичного сезону – 2,70 млн осіб, то вже 2010 р. ці показники становитимуть, відповідно 220 тис. осіб і 3,63 млн осіб.

Розвиток демократії, політична стабільність, визначеність пріоритетних напрямів економічного розвитку, майбутній вступ України до НАТО та ЄС – все це забезпечить створення інтегрованого туристичного галузі, яка задовольнятиме потреби внутрішнього та міжнародного туризму з урахуванням природно-кліматичного, рекреаційного, соціально-економічного та історико-культурного потенціалу країни, її національних особливостей.

До основних пріоритетних напрямів державної політики з розвитку туризму належать:

- удосконалення правових засад регулювання туристичних відносин;
- забезпечення становлення туристичного бізнесу як високоорієнтованої галузі економіки України;
- залучення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму та створення нових робочих місць;
- сприяння розвитку вітчизняного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного (зеленого) туризму;

- розширення міжнародного співробітництва у сфері туристичної діяльності та утвердження України на світовому туристичному ринку;
- створення сприятливих для розвитку туризму умов шляхом спрощення податкового, валютного, митного, прикордонного та інших видів регулювання;
- гармонізація законодавства України про туризм зі світовими вимогами, створення юридичної бази функціонування систем стандартизації та сертифікації робіт і послуг в туристичному бізнесі тощо [2].

Фактори розвитку туризму	
Позитивні	Негативні
Стабільність і відкритість політики та економіки	Напруженість у міжнародних відносинах
Зростаюче суспільне багатство та доходи населення	Нестабільність політики та закритість економіки
Скорочення робочого і збільшення вільного часу	Стагнація економіки
Розвиток транспорту, засобів комунікації та інформаційних технологій	Наповненість туристичних ресурсів
Подальша урбанізація	Нерозвиненість індустрії туризму
Потреба інтелектуального суспільства	Нераціональне використання культурно-історичної і культурної спадщини в доміллях
Орієнтація країни на інтелектуальну	Кризовий обмеження туризму заборона на вільне пересування туристів, відсутність інфраструктури для туристів тощо
Залучення національних та іноземних інвестицій у розвиток індустрії туризму	Низький рівень знань про туризм серед населення
Визначення позицій України на світовому туристичному ринку	Неозначима роль туризму в інтелектуальній суспільстві
Спрощення та гармонізація податкового, валютного, митного, прикордонного та інших форм регулювання	Відсутність ефективних стимулів інвестування розвитку індустрії туризму на рівні світових стандартів
Стимулювання туризму для зливи мовод, дозвіл позитивного впливу, надавати і малобюджетних сімей шляхом надання ліцензії	Недооцінювання ролі туристичного бізнесу в економічній політиці
Сприяння розвитку індустрії культурно-туристичної діяльності	Низький рівень покриття населення та постачання вільного часу

Умови розвитку туристичного бізнесу [1]

Отже, нарощування темпів і підвищення ефективності роботи підприємств сфери туризму, становлення туристичної галузі як однієї з провідних галузей економіки гальмується через невирішеністю низки питань, розв'язання яких потребує державного регулювання та підтримки виконавчих органів влади.

1. Дідичко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: Навчальний посібник. – К.: Центр наукової літератури, 2007. – 224 с.
2. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. №325/95-ВР.

3. Кофке В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги – XXI, 2003. – 200 с.
4. Матвеева М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 424 с.

**CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT
OF TOURIST BUSINESS IN UKRAINE**

Iryna Zhuk

Ivan Franko National University of Lviv
vul. Universytetska 1, Lviv 79060, Ukraine, tel. (032) 239-46-03

Current state and prospects for the development of tourist business in Ukraine, implementation of the state policy of tourism development have been presently considered as well as the defining of the main state regulation objectives for tourist activity. There have been reflected the basic terms for the development of tourist business.

Key words: WTO, tourist business, state policy, state regulation, terms for development, priority directions

Стаття надійшла до редакції 21.02.2008
Прийнята до друку 22.06.2008

УДК

**СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ
ТУРИСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНУ**

Ігор Зінько

Львівський національний університет Івана Франка,
вул. Університетська 1, м. Львів, 79000 Україна, тел. (0322)394656;
Wzrostka szkoła imiejejności Im. St. Stanisława w Kielcach (Polska),
ul. Wesoła 52, tel. (041)3446016

Розглянуто актуальні правові, організаційні, інформаційно-рекламні та освітньо-методичні проблеми розвитку сільського зеленого туризму в Україні та особливості його реалізації у контексті туристичної політики регіону, зокрема у Львівській області. Використовується метод SWOT-аналізу для з'ясування наявних переваг та несприятливих можливостей та загроз розвитку сільського зеленого туризму в регіоні.

Ключові слова: сільський зелений туризм, регіон, туристична політика, інформаційне забезпечення, SWOT-аналіз.

В умовах удосконалення ринкових відносин в Україні одним із актуальних напрямів розвитку сільського господарства може стати зелений туризм. Це окремий вид відпочинково-пізнавального виду туризму передбачає не лише підвищення рівня зайнятості на селі, розширення можливостей зробитків селян, удосконалення інфраструктурного забезпечення, а й якісне поліпшення сільського способу життя, відновлення прищадбаних народних ремесел, обрядів і традицій. Головним суб'єктом в організації зеленого туризму на селі є сім'я, яка надає для потенційних туристів своє житло, забезпечує харчуванням і побутовими зручностями, знайомить гостей з сільським способом життя та народними ремеслами, організовує екскурсії по селу, його околицях та привабливих цікавих місцях готує.

Розвиток сільського зеленого туризму (далі – СЗТ) у кожній області України має свою специфіку, зумовлену комплексним впливом розмаїтих чинників – історичних, географічних, етнографічних, культурних, економічних, соціальних та інших, має свої переваги та свої недоліки. У зв'язку зі значним зростанням попиту на зелений туризм в Україні починає звертатися все більше уваги як на загальнодержавному, так і на регіональному (обласному) рівнях. Найбільш дієвою і впливовою організацією вважається Спілка співників розвитку сільського зеленого туризму, котра має свої представництва у всіх областях України, займається організаційною, інформаційною, видавничою діяльністю, вона ж виступила розробником законопроекту “Про сільський зелений туризм”. Одна із важливих функцій Спілки – тренінги та семінари для господарів садиб, від яких залежить якість прийому гостей-туристів, а, відповідно, популяризація цього виду туризму.

Сам термін “Зелений туризм” зустрічається у двох Указах Президента України щодо основних напрямків розвитку туризму в Україні по 2010 року (1999 р.) та щодо соціального розвитку сел (2000 р.). Так, в “Основних напрямках розвитку туризму в